

Uctili si pamiatku docenta Vasiľa Lattu

Mária Čižmárová, Filozofická fakulta PU, cizmarova@unipo.sk

Nedožité deväťdesiatiny docenta Vasiľa Lattu, jazykovedca a pedagóga si pripomenula odborná slavistická verejnosť na Filozofickej fakulte PU v Prešove v dňoch 12. – 14.9.2011 na medzinárodnej vedeckej konferencii **Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry a kultúry**. Konferenciu zorganizovali: Katedra ukrajinistiky IRUS FF PU (hlavný organizátor), Lingvokulturilogické a prekladateľsko-tlmočnicke centrum FF PU, Centrum ukrajinistiky FF PU a občianske združenie Identita v Prešove. Medzinárodnú konferenciu otvorila **Viera Žemberová**, prodekanka pre vedu, umeleckú činnosť a doktorandské štúdium. S hlavným referátom vystúpila **Zuzana Hanudel'ová**, ktorá priblížila život a vedecké dielo Vasiľa Lattu, rodáka z Pčoliného v okrese Snina. Vasil' Latta sa venoval dialektológii, skúmal ukrajinské nárečia na východnom Slovensku, ich fonetickú, morfológickú, syntaktickú a lexikálnu rovinu. V 1991 roku z jeho pozostalosti vyšiel *Atlas ukrajinských nárečí východného Slovenska* vďaka obetavosti zostavovateľov – Zuzany Hanudel'ovej, Ivora Ripku a Miroslava Sopoligu.

Účastníci medzinárodnej konferencie z Ukrajiny, Bieloruska, Poľska a Slovenska pracovali v troch sekciách: 1. Jazykoveda, metodika vyučovania, 2. Jazykoveda, porovnávacía jazykoveda, 3. Literatúra, kultúra, preklad.

V jazykovednej sekcii vystúpil ako prvý **Ivor Ripka** s príspevkom *Roztriedenie slovanských jazykov v diele Pavla Jozefa Šafárika*, v ktorom prezentoval a komentoval výklady vynikajúceho slavistu prvej polovice 19. storočia o "roztriedení" slovanských nárečí (t. j. jazykov) v jeho troch hlavných dielach, a to v Dejinách slovanského jazyka a literatúry všetkých nárečí, v Slovanských starožitnostiach i v Slovanskom národopise. Podrobnejšie analyzoval najmä Šafárikove doklady a výklady týkajúce sa zaradenia slovenských a maloruských "nárečí", t. j. slovenského a ukrajinského jazyka.

Ivan Sabadoš z Užhorodskej národnej univerzity sa vo svojej štúdiu venoval vzťahu lemkovských, zakarpatských a iných ukrajinských nárečí na lexikálnej rovine. Po prvýkrát v celoukrajinskom a celoslovanskom meradle opísal okolo šesťdesiat lemkovských lexém z aspektu ich pôvodu a rozšírenia v iných ukrajinských nárečiach. **Lubomyr Beley** vo svojom vystúpení podal periodizáciu jazykovednej produkcie popredného ukrajinského jazykovedca 20. storočia Jurija Ševeľova. Sústredil sa na západoeurópsku etapu jeho vedeckej produkcie rokov 1949 – 1952, kedy sa jazykovedec venoval predovšetkým otázkam historickej jazykovedy. **Sofija Sokolová** z partnerskej Univerzity M. Drahomanova v Kyjeve sa venovala profesionálnej kompetencii pedagógov pri vyučovaní ukrajinského jazyka ako cudzieho v Letnej škole ukrajinistiky. **Olena Šymko** z Užhorodskej ukrajinskej bohosloveckej akadémie sv. Cyrila a Metóda skúmala identifikáciu Ukrajincov a jazyk konfesionalnej komunikácie. **Ludmyla Ust'uhová** vystúpila s vedeckou štúdiou o historických spoluhláskových alternáciách v ukrajinskom a slovenskom jazyku a upozornila na problematiku oblastí, ktoré treba preskúmať. **Ol'ha Brandys** sa zamerala na výskum slovotvorných hniezd v dvoch príbuzných slovanských jazykoch – ukrajinskom a slovenskom. Filozofickú fakultu PU v prvej sekcii zastupovali tri účastníčky medzinárodnej konferencie. **Júlia Dudášová** obohatila konferenciu slovensko-ukrajinských vzťahov o nový pohľad na ukrajinské (rusínske, lemkovské) nárečia z aspektu teórie jazykových kontaktov. **Darina Antoňaková** sa vo svojom príspevku venovala poverám, zvykom a obradom spätým s pecou na bohatom ruskom a slovenskom frazeologickom materiáli. **Mária Čižmárová** prezentovala výstupy z riešeného projektu v KEGA MŠ VVaŠ SR a projektu *Dovybavenie*

a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra Filozofickej fakulty PU v Prešove: magisterský študijný program *Ukrajinský jazyk a kultúra* študijného odboru *Cudzie jazyky a kultúry* a vysokoškolskú učebnicu *Ukrajinský jazyk pre Slovákov*, ktorú vydala.

Druhú sekciu reprezentovali bádatelia z oblasti jazykovedy a porovnávacej jazykovedy. **Larysa Kysľuk** z Inštitútu ukrajinského jazyka NAV v Kyjeve vystúpila s problematikou uplatňovania slovotvornej normy v súčasnom ukrajinskom jazyku, upozornila na synchronnú dynamiku, ktorá sa prejavuje vo vplyve úzu na spisovný jazyk a jeho kodifikáciu. **Lesja Budniková** z Užhorodskej národnej univerzity porovnávala kolektívne substantíva v slovenčine a v ukrajinčine, predstavila produktívne a neproduktívne slovotvorné typy a slovotvorné základy v oboch porovnávaných jazykoch. **Ol'ha Choma** z tej istej univerzity sa vo svojom príspevku venovala ekvivalentnosti slovies v slovensko-ukrajinskej lexikografickej praxi. **Lidija Čerňuch** z Lvovskej národnej univerzity Ivana Franka vystúpila s problematikou využívania štylistických prostriedkov v jazyku (sloganoch) slovenskej reklamy. **Rafal Marcinkowski** z Poľska, externý doktorand FF PU predstavil výsledky doterajšieho výskumu derivatém názvov osôb a neosobných pomenovaní, pričom sa sústredil na homonymiu týchto odvodení. Domáce pracovisko zastupovali dve účastníčky medzinárodnej vedeckej konferencie. **Marta Vojteková** vo svojom príspevku skúmala deklináciu toponymických maskulín s tvarmi singuláriá tantum, pozornosť venovala koncovkám genitívu singuláru v troch slovanských jazykoch – slovenčine, češtine a ukrajinčine. **Jarmila Kredátusová** predstavila neosémantizmy a procesy, ktoré sa podieľajú na zmene sémantiky jestvujúcich slov v slovenskom a ukrajinskom jazyku, najmä metaforizácia, metonymizácia a determinologizácia.

V tretej sekcii konferencie odznelo osem príspevkov. Prvé dva prezentovali zahraničné účastníčky konferencie. **Ludmyla Savčynska-Ševčenko** z Kyjeva predstavila aktívnu činnosť Ivana Dukľanyna, rodáka z poľského mestečka Dukla, tútora mesta Lvov a upozornila na miesto latinčiny v historickom kontexte a v kontexte súčasných globalizačných snáh. **Inna Šved** z Bieloruska poukázala na národné špecifiká baladickej symboliky v konkrétnych baladách slovenskej, ukrajinskej a bieloruskej literatúry. **Jozef Šipko** sa vo svojom príspevku venoval špecifikám etnokultúrnych rusizmov v Štrasserovom preklade, pričom poukázal na to, ako neznalosť kulturologických súvislostí prekladateľa znižuje mieru adekvátnosti prekladu. **Nadija Hanudel'ová** obohatila konferenciu medziliterárnosťou príspevku a interdisciplinárnym prístupom k téme, keď sa v otázke prekladu termínov zamerala na termíny z hudobného umenia. **Jana Belánová** predstavila časť svojho výskumu recepcie osobnosti Bohdana Chmeľnyckého v ukrajinskej a poľskej literatúre a zhodnotila rôznosť autorských prístupov k osobnosti kozáckeho atamana. **Ivana Džundová** osviežila tematické spektrum sekcie úvahami nad otázkou identity a hľadania sebaidentifikácie slovanských národov (slovenského, ukrajinského a bieloruského). **Valéria Juríčková** na pozadí kategórií „umenie – gýč“ zadefinovala východiská pre hodnotenie diel socialistického realizmu. Uvažovala nad sakralizáciou totalitárnych postulátov, nad sujetovými špecifikami a typológiou postáv diel socialistického realizmu. **Adriana Amir** v príspevku upozornila na Andričikov preklad výberu z diela Vasyľa Stefanyka. Predstavila postrehy z kritiky prekladu niekoľkých próz a zhodnotila vysokú kvalitu prekladateľskej práce menovaného prekladateľa.

Tento krátky prehľad problematiky príspevkov, ktoré odzneli v troch sekciách medzinárodnej konferencie svedčí o bohatej tematike výskumu jej účastníkov. Na konferencii bol priestor aj na neformálnu diskusiu, na vzájomnú výmenu skúsenosti a názorov na skúmané otázky, na nadviazanie nových kontaktov a upevnenie vzťahov medzi domácimi a zahraničnými univerzitnými pracoviskami.

Príspevky z medzinárodnej vedeckej konferencie *Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry a kultúry* venovanej docentovi Vasiľovi Lattovi budú uverejnené v osobitnom zborníku, ktorý vyjde v akademickom roku 2011 – 2012.